

Leeratelier Sociaal Ondernemerschap 2017-2018

Leeratelier Sociaal Ondernemerschap 2017 - 2018

Sociale ondernemingen spelen een steeds belangrijkere rol in de lokale economie. Bedrijven zoals Taxi Electric, The Colour Kitchen en Specialisterren creëren namelijk niet alleen economische waarde, maar dragen ook bij aan maatschappelijke vraagstukken. Dit levert kansen op voor gemeenten. Door slim beleid wordt de maatschappelijke én economische impact van een sociale onderneming vergroot. Bijvoorbeeld door het ophalen van het grofvuil uit te besteden aan een sociale onderneming die hiermee ook werkgelegenheid voor mensen met een arbeidsbeperking creëert. De SER concludeerde in haar advies in 2015 over sociale ondernemingen dat gemeenten meer moeten doen om de samenwerking met sociale ondernemingen te verbeteren. En de G32 heeft in 2016 sociaal ondernemerschap tot speerpunt benoemd.

Volop kansen dus. Maar ook vragen. Hoe moet de gemeente zich verhouden tot deze sociale ondernemingen? Hoe kan een effectieve coördinatie tussen de verschillende domeinen binnen een gemeente plaatsvinden? Hoe wordt maatschappelijke waarde *gewaardeerd*? Wat is de rol van inkoop? Hoe wordt er een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor sociale ondernemingen gecreëerd? En hoe kijken ervaren sociaal ondernemers zelf naar de rol van de gemeente?

Social Enterprise NL en de **Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB)** organiseren gezamenlijk het leeratelier Sociaal Ondernemerschap om deelnemers te ondersteunen die beleidsmatig aan de slag gaan met sociaal ondernemerschap.

“Voor elke beleidsadviseur die aan de slag gaat met sociaal ondernemerschap is dit Leeratelier waardevol. Naast dat het je inhoudelijk veel aanknopingspunten geeft, biedt het je ook een netwerk dat nuttig is om sociaal ondernemen in je eigen organisatie een stap verder te brengen.”

Evelien van Batenburg, Adviseur Economische Zaken gemeente Utrecht. Deelnemer Leeratelier 2015

Programmaopzet

Deelnemers krijgen voorafgaand aan het leeratelier literatuur toegestuurd om zich in te lezen in de thematiek. Daarnaast brengen deelnemers een eigen leervraag uit de praktijk mee. Deze dient voor de aanvang van het leeratelier te worden aangeleverd en wordt vervolgens door de leermanagers aangescherpt. Tijdens het leeratelier wordt er op verschillende momenten stilgestaan bij de leervraag en reflecteren deelnemers op elkaars ontwikkeling. Tijdens de slotbijeenkomst presenteren deelnemers de uitkomsten aan een groep van experts en gaan hierover met hen in gesprek. *Docenten zijn vermeld onder voorbehoud van wijzigingen.*

Maandag 4 december 2017: dag 1 (1 dagdeel, locatie NSOB te Den Haag)

- Kennismakingslunch waar deelnemers met elkaar kennis maken en de opzet van het Leeratelier wordt toegelicht door de decanen van NSOB en Social Enterprise NL.
- *Willemijn Verloop (Directeur en medeoprichter Social Enterprise NL) - Introductie sociaal ondernemerschap*
Wat zijn sociale ondernemingen eigenlijk? Waar komt de opkomst van deze bedrijven vandaan en waarom zijn ze van waarde voor Nederland? Willemijn Verloop kent de wereld

van sociale ondernemingen als geen ander en presenteert een heldere introductie op het onderwerp en licht daarin ook toe waarom zij zich inzet voor de versterking van *de social enterprise sector*.

Maandag 8 januari 2018: dag 2 (externe locatie)

- *Martin Schulz (NSOB) - De veranderende rol van de overheid*
Wat betekent de opkomst van sociale ondernemingen voor de rol van de overheid? Hoe verhouden zij zich tot elkaar? Vanuit welke logica's handelen ondernemers en overheden? Martin Schulz, hoofdauteur van 'De Koopman als Dominee' co-decaan en onderzoeker bij de NSOB, gaat vanuit bestuurskundig perspectief in op de veranderde rol van de overheid en biedt hierbij concrete handelingsperspectieven.
- *Yvonne McBride (Manager at Senscot) - Social enterprise policy in Scotland*
Social enterprises zijn een internationaal fenomeen. Met name in het Verenigd Koninkrijk wordt de sociale onderneming beleidsmatig ondersteund. Wat kunnen we hier in Nederland van leren; wat zijn de *do's and don't's*? Yvonne McBride is manager bij Senscot, een netwerkorganisatie van sociale ondernemingen in Scotland, en deelt met ons de lessen ten aanzien van het overheidsbeleid over sociaal ondernemerschap die in Schotland de ontwikkeling verder hebben geholpen.

Maandag 5 februari 2018: Feedbackochtend (locatie NSOB)

- Na twee lesdagen wordt er stilgestaan bij de eigen leervraag. Welke nieuwe inzichten hebben de colleges opgeleverd? Welke voortgang is er gemaakt met de eigen opdracht? Moet er worden bijgestuurd? Deelnemers gaan onder leiding van de leermanagers in gesprek met elkaar.

"In de waan van de dag is het soms moeilijk maatschappelijke ontwikkelingen te zien en te duiden. Het Leeratelier Sociaal Ondernemerschap heeft hier wat mij betreft een brug geslagen. Een (nieuw) veld ontginnen door ervaringen te delen met wetenschappers, ambtenaren en ondernemers uit het hele land. Weg van hokjes en 'zo doen we het altijd', naar het gezamenlijk met open vizier kijken naar wat er is en wat er zou kunnen zijn. De vervolggesprekken vinden, as we speak, plaats in de gemeentehuizen.."

Maaïke Reijlink, Strategisch Adviseur gemeente Amersfoort. Deelnemer Leeratelier 2015

Maandag 12 maart 2018: dag 3 (locatie NSOB)

- *Niels Bosma (Universitair Docent aan de U.S.E.) - Ecosystemen voor (sociaal) ondernemerschap*
Hoe creëer je een context waarbinnen sociaal ondernemerschap tot bloei kan komen? Wat is de rol van de gemeente, financiers en onderwijsinstellingen en hoe moeten zij zich tot elkaar verhouden? Niels Bosma is lid van de Europese expertgroep (GECES) over sociaal ondernemerschap. Hij gaat in op een regionaal ecosysteem voor sociaal ondernemerschap.
- *Katrien Termeer (Hoogleraar Bestuurskunde aan Wageningen Universiteit) - Veranderende organisatie, veranderende ambtenaren*
Beleid rondom sociale ondernemingen vraagt om een integrale benadering. Sociale ondernemingen houden zich bezig in verschillende beleidsdomeinen en kloppen met uiteenlopende vragen bij overheden aan, die meerdere overheidskokers beslaan. Hoe zorg je dat er ook binnen gemeenten een bevorderende context voor sociale ondernemingen ontstaat?

Maandag 9 april 2018: dag 4 (externe locatie)

- *Mark Hillen (Directeur en medeoprichter Social Enterprise NL): Businessmodellen van sociale ondernemingen*
Wat voor verdienmodellen hanteren sociale ondernemingen eigenlijk? En hoe worden ze gefinancierd? Wat is de rol van crowdfunding, *venture philanthropy* en *impact investment*? Welke rol kan de gemeente spelen? Mark Hillen heeft als oprichter van Social Enterprise NL en investeerder vele sociale ondernemingen voorbij zien komen en gaat in op de financieringskant.

- *In gesprek met sociaal ondernemers*
Niet alleen praten over sociale ondernemingen, maar ook met deze bedrijven. In een interactieve vorm gaan deelnemers in gesprek met verschillende toonaangevende sociale ondernemingen. Wat zijn de ervaringen van deze ondernemers met gemeenten en welk advies hebben zij voor deelnemers?

“Ook in Nederland is een trend zichtbaar dat steeds meer bedrijven hun bedrijfsvoering richten op het maatschappelijk rendement en dit boven het financiële belang stellen. Tijdens het leeratelier van het NSOB ben ik tot het inzicht gekomen dat dit misschien wel als het “nieuwe” normaal kan worden beschouwd. Als projectleider social return ligt voor mij de uitdaging om verbinding te zoeken tussen deze ontwikkeling en ons gemeentelijke social return beleid.”

Alan Wemmenhove, Projectleider Social Return Gemeente Apeldoorn. Deelnemer Leeratelier 2016/2017

Donderdag 17 mei 2018: dag 5 (externe locatie)

- *Karen Maas, Academic Director Impact Centre Erasmus - Verschillende vormen van impactmeting. Welke impact maken sociale ondernemingen nu eigenlijk? Hoe is dat te meten? Een actueel thema dat volop in ontwikkeling is.* Karen Maas is een autoriteit op het gebied van impactmeting en gaat in dit interactieve college in op de verschillende vormen van impactmeting zodat deelnemers inzicht krijgen in welke methode het best werkt bij welk vraagstuk.
- *Sociale ondernemingen stimuleren via inkoop: wat mag wel en niet? Elisabetta Manunza, Universiteit Utrecht en Public Procurement Research Centre*
Inkoop is een belangrijk instrument om sociale ondernemingen te stimuleren, maar er hangt veel onduidelijkheid rondom Europese Aanbestedingsregels. Het is echter wel degelijk mogelijk is om binnen de wet sociale en duurzame elementen een rol te geven, Elisabetta Manunza geeft praktische handvaten.

Maandag 4 juni 2018: dag 6 (locatie NSOB)

- Tijdens de afsluiting van het Leeratelier staan de leervragen van de deelnemers centraal. Een panel van experts reflecteert op de uitkomsten.

Praktische informatie

Doelgroep

Het leeratelier is ontworpen voor strategische beleidsbepalers van gemeenten die verantwoordelijk zijn voor economisch beleid, sociaal ondernemerschap en/of participatie.

Investering

De kosten voor de opleiding bedragen € 3.350,- Het bedrag is BTW vrij. Daarnaast dienen de deelnemers bij alle opleidingsdagen aanwezig te zijn. Naast deze dagen wordt er beperkte inzet en tijd gevraagd voor het maken van opdrachten.

Informatie/belangstelling

Mocht u nadere informatie wensen, dan kan contact worden opgenomen met Daphne Bressers, via bressers@nsob.nl of 070-3024927.

Direct inschrijven

Schrijf u gelijk in via het [aanmeldingsformulier](#).

“Het programma van het leeratelier bevat zowel de breedte van het onderwerp Sociaal Ondernemen als de diepte ervan. Ik vond dit een hele fijne mix en heb er veel van geleerd.”

Femke Sandberg-van der Zijpp, Strategisch Adviseur Gemeente Haarlemmermeer.
Deelnemer Leeratelier 2016/2017

Nederlandse School voor Openbaar Bestuur

NSOB
Lange Voorhout 17
2514 EB Den Haag

t (070) 30 24 910
f (070) 30 24 911
e info@nsob.nl
w www.nsob.nl

**social
enterprise^{nl}**